

“Aquesta invenció, oh Rei, farà més savis els egipcis i millorarà les seves memòries. El que jo he descobert és un elixir de la memòria i de la saviesa.” Amb aquestes paraules el déu Theuth presentava al rei Thamus el seu descobriment: l’escriptura. Però el rei egipci va replicar sobre la utilitat que el déu hi conferia: “Enginyosíssim Theuth, el que produiran les lletres no és la memòria, sinó l’oblit en la ment d’aquells que aprenguin a utilitzar-les, ja que aquests no hauran de practicar mai més amb el seu enteniment per tal de recordar les coses.”

Com en la història de Theuth i Thamus, Montjuïc va descobrir les lletres amb l’Exposició Internacional de 1929. Un diorama amb les pintures rupestres de la cova d’Altamira a l’exposició que llavors va tenir lloc al Palau Nacional marca el moment en què la muntanya es comença a desenvolupar com un “centre d’acumulació d’intel·ligència”. Des d’aleshores la seva pedra s’ha cisellat a base de museus, miniaturitzacions, monuments, panoràmiques i arxius, fins a esdevenir una espècie d’*ars memoriae* contemporània, un sistema per generar discursos històrics que funcionen a diferents escales i que faciliten el record d’uns esdeveniments determinats.

Antonio Gagliano s’immisceix en els fets que han possibilitat l’emergència d’aquesta tecnologia per a la formació de relats. Els fets —els esdeveniments històrics— i els mites —les estructures narratives que necessitem per a la seva comprensió— sofreixen, així, diferents moments d’intercanvi amb la seva proposta. El cas d’Altamira mateix apareix desdoblant, entre la seva condició de passat mític de l’Estat espanyol i de la cultura visual universal i la seva condició d’infraestructura per al coneixement en un moment històric determinat. L’intercanvi es dona fins a tal punt que, segons Gagliano, el diorama que sostenia el mite d’Altamira a l’Exposició Internacional i que es guarda a dia

d’avui al Museu Arqueològic, ha duplicat la condició mítica de la cova, ja que se li hauria agregat l’origen del mateix esdevenir historiogràfic de la muntanya.

La revisió d’Altamira forma part del primer capítol del **guió (1)**, en què es troba el sistema nerviós de l’exposició, el teixit textual a partir del qual es desplega la investigació. El primer capítol serveix, així mateix, de base dels **fragments monumentalitzats (2)** que comencen a estendre els relats per l’espai i que els enllacen amb la **galàxia transferida a línia artificial (3)**, un atlas visual que es distribueix per les parets de la sala i que es forma amb documents que l’artista ha replicat mimèticament per mitjà del dibuix.

La investigació sobre la tecnologia de producció de discurs històric és eminentment institucional i es basa a resseguir la història d’unes formacions que han esdevingut convencionals. La còpia dels documents que aquest sistema ha produït permet a l’artista, en canvi, efectuar noves associacions entre els fets històrics, així com experimentar amb unes maneres d’organitzar la informació que desborden els relats naturalitzats per la historiografia. Quan Gagliano recorre les infraestructures, les lògiques narratives i els continguts que conformen les seves xarxes i procedeix a realitzar noves connexions i intercanvis a escala planetària, la memòria que condensen les institucions de Montjuïc inicia la seva disseminació.

Entre les notícies que recull, hi ha un cert gust pels accidents i els tolits: Montjuïc com un sistema memorístic perfectament articulats es va projectar per primera vegada en la ment de Puig i Cadafalch abans que fos acomiadat de l’organització de l’Exposició Internacional. De manera similar a com, en el conte de Jorge Luis Borges, l’acompliment d’un sistema infal·lible de la memòria en la ment d’Irineo Funes no s’hauria pogut donar sense que aquest no s’hagués esberlat la columna vertebral en caure del cavall. En realitat, amb l’accident, Irineo havia perdut la capacitat d’oblidar, convertint-se la seva ment en quelcom que ell mateix descrivia com “un abocador d’escombraries” i que finalment li impedia la capacitat de pensar: “Pensar és oblidar diferències, és generalitzar, abstruir.”

Johannes Buno va inventar a finals del segle XVII un mètode per construir imatges mnemotècniques, una espècie de cal·ligrames

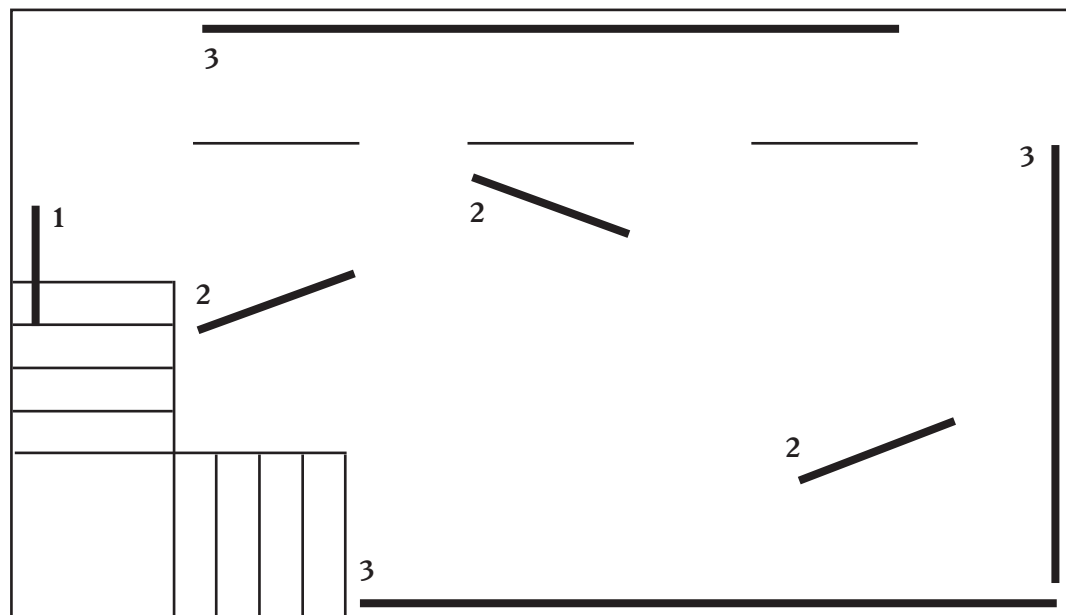
en què la descripció d'un seguit de fets històrics acaba donant lloc a formacions emergents i monstruoses. Montjuïc també es pot entendre com un d'aquests monstres. En tot cas, tal com ensenya Funes, la culminació de l'ars memoriae porta inevitablement al col·lapse. D'aquí que l'exercici de Gagliano per provocar la implosió dels relats que han modelat la muntanya i la possibilitat d'explorar noves associacions es plantegin com un antídote en contra de la fossilització a què porta l'excés de memòria. Tal com mostra la història de Theuth i Thamus sobre la invenció de l'escriptura, les eines per facilitar la memòria porten inscrita una advertència en contra del seu acompliment des del mateix mite d'origen.

Oriol Fontdevila

Agraïments de l'artista: Ingrid Blanco, Laia Ramos, Gabriela Cecchetto, Sandra Anitua, Aníbal Parada, Abril Bonet, Leo Pérez, Antonio Bregante, Mercè Casanovas, Mercè Saura, David García, Glòria Alcega, Jorge Bravo, Equipo Re, Efrén Álvarez, Paola Sman, Martina Millà, Véronique Dupas, Jordi Juncosa, Enric Gili, Hijos de Martín, CòpiaLab, Derra, LaFundició

Agraïments del comissari: a tot l'equip de la Fundació Joan Miró, en especial a Martina Millà, Véronique Dupas i Helena Cerdó per la seva constància i cura amb el projecte.

Antonio Gagliano (Córdoba, Argentina, 1982). Viu i treballa a Barcelona. Exposicions recents: ADN Platform (Barcelona), Premio ArteBa-Petrobras (Buenos Aires), Koldo Mitxelena (Sant Sebastià), Fabra i Coats (Barcelona), Bienal de l'Havana (l'Havana), Aparador del Museu Abelló (Mollet del Vallès), Espai Cultural Caja Madrid (Barcelona), MACBA (Barcelona), entre d'altres. Acaba de publicar amb Album Editions el seu primer llibre, *El espíritu del siglo XX*.

1. Guió [publicacions per emportar]
2. Fragments monumentalitzats [vídeos]
3. Galàxia transferida a línia artificial [dibuixos]

Amb la col·laboració de:

Amb el suport de:

